

УДК 372.881.111.1

**ЗАҢ ФАКУЛЬТЕТТЕРІНІҢ СТУДЕНТТЕРІ ҮШІН
ІСКЕРЛІК АҒЫЛШЫН ТІЛІН ОҚЫТУ**

Шәудірова Гауһар Мұқанбетжанқызы
shaudirovaglx@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Заң
факультетінің 1 курс студенті, Нұр-Сұлтан қ. Қазақстан
Ғылыми жетекшісі –А.Ж. Кудабаева

Қазіргі уақытта университет студенттері шет тілінде оқу, жазу және қарым-қатынас дағдыларын игерудің маңыздылығын түсінеді, өйткені қазіргі әлемде кәсіби бағытталған шет тілін жетік білу көбінесе мансаптық өсумен байланысты. Көптеген ғылыми еңбектер ағылшын тілінде жарық көретіндіктен, шет тілін білу іскерлік және кәсіби салалардағы мәдениетаралық байланыстардың сәттілігін айтарлықтай анықтайтын жетекші факторлардың бірі болып табылады. Кез-келген жоғары оқу орнының маңызды міндеті студенттерге болашақ өмірге дайын болу үшін жеткілікті білім беру болып табылады.

Қазіргі зерттеушілер әр түрлі әдістер мен әдіснамалық тәсілдерге, сондай-ақ іскери ағылшын тілінің нақты мақсаттары мен контекстінде ағылшын тілін оқытудағы автономияға кеңінен тоқталады[1]. Болашақ заңгерлерге ағылшын тілін оқыту мәселелерін зерттеген ғалым Норткотт жұмыс берушілер мен университеттер арасындағы тиімді байланыстарды дамыту туралы маңызды түсінік бере отырып, ағылшын тілін оқытудың педагогикалық перспективасын қарастырады[2]. Лингвистер мен құқық оқытушыларының арасындағы ынтымақтастықтың жоғары құндылығын атап өту маңызды, ол заңгерлік ағылшын тілінің оқытушыларына оқытуда да, юриспруденцияда да пайдалы, өйткені олар өз студенттеріне жоғары сапалы білім бере алады.

Ағылшын тілінің заңгерлік білім берудегі рөлі заң мамандықтарының студенттерін сапалы даярлаудың негізгі аспектілерінің бірі болып табылады. Тиімді заңгерлерді сапалы даярлау оларға үздік құқықтық практиканы қазақстандық мәнмәтінге біріктіре отырып, шетелдік заңды тұлғалармен ынтымақтасуға мүмкіндік береді. Осы себепті сабақ барысында студенттерді іс-әрекеттер мен сот процестеріне қатысты құқықтық лексиканы қолдануға үйрету маңызды. Алайда, іскери ағылшын тілін оқытудың тиімді әдістемесін жасау мәселелері

зерттеу үшін олқылықтар табылып, жеткіліксіз шешіледі. Осыған байланысты Қазақстандағы құқықтық білім беруді әлемдік стандарттарға сәйкес келтіру үшін әдістемелік инновациялар мен тиімді педагогикалық технологияларға педагогикалық тұрғыдан негізделген қажеттілік қарастырылады.

Болашақ заңгерлер өз жұмысында сауатты болу үшін, әріптестерімен, клиенттерімен, серіктестерімен қалай қарым-қатынас жасау, тиісті құқықтық лексиканы қолдану, ағылшын тіліндегі құқықтық мазмұнды түсіндіру, құқықтық мәселелер бойынша келіссөздер жүргізу; келісім-шарт жобаларын жасау, сот істерін, хаттарын, электрондық пошталарын жазу; сот процестерін тыңдау және бақылау; ағылшын құқықтық жүйесінде жақсы хабардар болу; ағылшын тіліндегі құқықтық құжаттарды, бюллетеньдерді, анықтамалық әдебиеттерді өңдеу; ағылшын тілінде презентациялар мен баяндамалар дайындай білуі шарт.

Болашақ заңгерлерді ағылшын тіліне оқытуда оқытушылар әртүрлі тәсілдер мен теорияларды қолданады. Олардың ішінде кәсіби бағытталған, коммуникативті, дифференциалды, контекстік, танымдық, жүйелік, тұлғаға бағытталған тәсілдер және басқалар. Осы мақаланың мүддесі үшін біз олардың кейбіреулеріне ғана тоқталамыз. Коммуникативті тәсілде негізгі қағида-тілді үйрену және тілді қолдануды үйрену, басқаша айтқанда, тілді оқытудың коммуникативті тәсілінің мақсаты студенттерге оқытылатын тілдің коммуникативті дағдыларын игеруге көмектесу. Бұл мұғалімге емес, студентке бағытталған тұжырымдама деп саналады. Мұғалімнің оқыту барысындағы міндеті-тиімді оқу тапсырмасы арқылы студенттер арасында қарым-қатынас жасау. Әдетте студенттерге тұлғааралық қарым-қатынас жасауға, сараптамалық бағалаулармен бөлісуге және үлестерді бір-бірімен бөлісуге рұқсат етіледі. Студенттерге оқу ортасына толықтай қатысу үшін ана тілінде сөйлемеуге кеңес беріледі. Негізгі назар қарым-қатынас дағдыларына аударылады, бірақ әртүрлі дағдылар нақты студенттер үшін маңызды болуы мүмкін. Мысалы, әр түрлі студенттер тілдік дағдыларға әртүрлі талаптар қояды. Аспиранттар жобалар мен диссертацияларды жазуға деген сұраныстың жоғары болуына байланысты жазбаша және ауызша дағдыларын дамытуға дайын болуы мүмкін[3]. Тілді оқытудың коммуникативті тәсілі бүкіл әлемде танымал болғанымен, бұл заң студенттері үшін ең жақсы таңдау емес.

Кәсіби бағдарланған тәсіл болашақ мамандық пен ағылшын тілін үйрену процесінде заң мамандығы студенттерінің мүдделерін ескереді. Студенттерге іскери ағылшын тілін оқытуда сөйлеу, жазу, тыңдау және оқуға арналған кәсіби бағытталған мәтіндерге көп көңіл бөлінеді. Шет тілін оқытуға заманауи кәсіби бағытталған көзқарас студенттердің мотивациялық-зерттеу қызметін ұйымдастырудағы кәсіби ойлау ерекшеліктерін ескере отырып, нақты кәсіби, іскерлік, ғылыми салаларда және жағдайларда қарым-қатынас жасау қабілетін қалыптастыруды болжайды. Табиғи кәсіби тілдік орта болмаған жағдайда ауызша шетелдік кәсіби қарым-қатынасты оқытудағы ең үлкен қиындық болашақ кәсіби қарым-қатынастың типтік жағдайларына сәйкес келетін сөйлеу мінез-құлқын оқыту болып табылады. Коммуникативтік дағдыларды қалыптастыру студентке әр түрлі салалар мен жағдайларда шет тілінде кәсіби байланыстар орнатуға мүмкіндік беруі керек. Осыған байланысты білім беру процесі шетелдік қарым-қатынасқа деген мотивациялық қажеттілікті тудыратын және білім беру процесін табиғи кәсіби қарым-қатынасқа барынша жақындататын кәсіби қарым-қатынасқа тән жағдайларды ескеруі керек. Кәсіби шет тілдік қарым-қатынас ресми және бейресми түрде, жеке және топтық байланыстар барысында, конференцияларда сөз сөйлеу түрінде, келісімшарттарды, жобаларды талқылау, іскери хаттар жасау кезінде орын алуы мүмкін[4].

Алайда, соңғы зерттеулер мұғалімдерге сараланған тәсілді ескеру қажет деп санайды[5; 6]. Ағылшын тілін оқытудағы сараланған тәсіл оқытудың, педагогикалық саралануын және білім алушылар үшін тартымды білім беру процесін ұйымдастырудың ерекше тәсілін қамтамасыз етеді. Осы тәсіл аясында оқу іс-әрекеті студенттердің типологиялық, жеке ерекшеліктерін, дараланған ерекшеліктерін, соның ішінде биологиялық, психологиялық және

әлеуметтік-мәдени факторлардың динамикалық үйлесіміндегі байланысын ескере отырып басқарылады. Мұғалімдер студенттердің оқу іс-әрекетін ұйымдастыруда олардың қалауы мен бейімділігін бағалап, олардың кері байланысына сүйенуі керек. Саралаудың негізгі міндеті-барлық студенттерді курстың соңында бірыңғай стандартқа келтіру емес, олардың қабілеттеріне, жеке ерекшеліктеріне, қызығушылықтары мен қажеттіліктеріне сәйкес жақсы нәтижелерге қол жеткізу[7]. Зерттеу ағылшын тіліндегі монологиялық дағдыларды заңгерлердің жетілдіруіне бағытталған тапсырмалар жүйесінің тиімділігін көрсетеді. Сараланған тәсілді қолдану маман заңгердің жеке басының дамуына айтарлықтай әсер ететіні көрсетілген. Шын мәнінде, зерттеу көрсеткендей, мұндай перспектива студенттердің жеке ерекшеліктері мен олардың қарым-қатынас дағдыларының, ойлау тәсілінің, менталитеттің, мотивациялық саланың және кәсіби стандарттардың тығыз өзара әрекеттесуіне қатысты[8]. Сонымен қатар, бұл тәсіл, әсіресе, ағылшын тілін меңгерудің әртүрлі деңгейіне ие заңгер студенттер топтары үшін өте маңызды. Сондықтан шет тілі мұғалімдері әрдайым әртүрлі қабілеттері, әлеуметтік және мәдени шығу тегі бар студенттердің осы топтары үшін тиісті оқытуды қалай қолдану керектігі туралы ойлануы керек.

Жалпы, тілді оқытудың тиімді теорияларымен, бағыттарымен және тәсілдерімен оқыту қазіргі заманғы оқыту және оқыту салаларында өмірлік маңызды тақырып болып табылады. Әрбір әдіс пен стратегияның өзіндік артықшылықтары мен кемшіліктері болса да, ешқандай теорияны барлық оқу және білім беру орталарына, сыныптарға, қауымдастықтарға, мектептерге, географиялық аймақтарға, халықтарға, шығу тегіне, тілдеріне, перспективаларына, мақсаттарына немесе тіпті ұлттарына қолдануға болмайды. Өз саласында ең жақсы болып көрінетін заңгер студенттерге іскери ағылшын тілін үйретудің бірде-бір тәсілі жоқ. Сондықтан, әр жеке сынып пен студенттік топтың үміттері мен қажеттіліктеріне сәйкес болу үшін мұғалімдер әрқашан студенттерге ең қолайлы оқыту және оқыту әдістемесі мен стратегиясын жасауға тырысуы керек. Шын мәнінде, тіпті бір университетте де әр сыныптың мақсаты әртүрлі болуы мүмкін.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Belcher, D. (2017). Recent developments in ESP theory and research: Enhancing critical reflection and learner autonomy through technology and other means. In N. Stojković, M. Tošić, & V. Nejković (Eds.), *Synergies of English for Specific Purposes and Language Learning Technologies* (pp. 2-19). Cambridge, UK: Cambridge Scholars Publishing.
2. Northcott, J. (2009). Teaching legal English: Context and cases. In D. Belcher (Ed.), *English for specific purposes: Theory and practice* (pp. 165-185). Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.
3. Dos Santos L. M. The Discussion of Communicative Language Teaching Approach in Language Classrooms // *Journal of Education and e-Learning Research*. – 2020. – Т. 7. – №. 2. – С. 104-109.
4. Jabbarova A. Teaching English for professionally-oriented students // *Архив Научных Публикаций JSPI*. – 2020.
5. Sherov D. Succession Issues in Teaching English // *Academic Research in Educational Sciences*. – 2020. – №. 3.
6. Kruk A. The combination of traditional teaching methods to increase students' motivation in learning English // *Материали конференцій МЦНД*. – 2020. – С. 36-37.
7. Lahodynskyi O., Semeniako I. Second language teaching strategies within the framework of individualisation and differentiation in Higher Educational Institutions // *Journal of Teaching English for Specific and Academic Purposes*. – 2018. – Т. 6. – №. 1. – С. 107-114.
8. Druzhchenko, T. (2018). Teaching English monologic oral production to law students: differentiated approach. *Ars Linguodidacticae*. 71-75. 10.17721/2663-0303.2018.2.10.